

LIETUVOS ADMINISTRACINIŲ GINČŲ KOMISIJOS PANEVĖŽIO APYGARDOS SKYRIUS

S P R E N D I M A S

2023 m. vasario 20 d. Nr. 21RE4-12 (AG4-44/19-2022)
Panevėžys

Lietuvos administracinių ginčų komisijos Panevėžio apygardos skyrius (toliau – Komisija), susidedantis iš Komisijos narių Jurgos Mažuknienės, Astos Povilonienės (pranešėja), Vestos Šliogerytės (posėdžio pirmininkė), sekretoriaujant Natalijai Abuojai, dalyvaujant pareiškėjui M. G. ir jo atstovui advokatui I. T., atsakovės Panevėžio miesto savivaldybės administracijos atstovei J. M.,

viešame Komisijos posėdyje žodinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinį ginčą pagal pareiškėjo M. G., atstovaujamo advokato I. T., skundą atsakovams Panevėžio miesto savivaldybės administracijai ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Panevėžio skyriui dėl įpareigojimo atlikti veiksmus.

Komisija

n u s t a t ė:

pareiškėjas M. G., atstovaujamas advokato I. T., skundu, kurį vėliau patikslino, Komisijos prašo: 1) įpareigoti Panevėžio miesto savivaldybės (toliau – ir Savivaldybė) administraciją (toliau – ir Administracija) išmokėti pareiškėjui šalpos pensiją už laikotarpį nuo 2018-07-01 iki 2018-12-31; 2) įpareigoti Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos (toliau – ir VSDFV) Panevėžio skyrių išmokėti pareiškėjui šalpos pensiją už laikotarpį nuo 2019-01-01 iki 2021-08-27.

Paaikšino, kad pareiškėjas yra neįgalus ir jam nuo 2018-06-07 iki 2050-03-22 (numatomo senatvės pensijos amžiaus) yra nustatytas 65 procentų netekto darbingumo lygis pagal diagnozes F33.1 (pasikartojantis depresinis sutrikimas, vidutinio sunkumo depresijos epizodas) ir F70.1 (lengvas protinis atsilikimas, reikšmingas elgesio sutrikimas, reikalaujantis dėmesio ar gydymo). Paskutinį kartą pareiškėjas dirbo nuo 2017-12-27 iki 2018-05-09; jis faktiškai gyvena išlaikomas savo tėvų, tačiau pagal Lietuvos Respublikos šalpos pensijų įstatymą (toliau – ir ŠPI) jis turi teisę gauti ir šalpos pensiją. Iki 2018-12-31 šią išmoką administruodavo savivaldybių administracijos, o nuo 2019-01-01 administruoja VSDFV teritoriniai skyriai.

Šalpos pensijos pareiškėjas nebegauna nuo 2018-06-30 ir, kad jos negauna, pastebėjo tik 2022 m. vasario pabaigoje. Kadangi būstą, maistą, aprangą ir kt. jam parūpina tėvai, jų patiriamas šalpos pensiją buvo sutikęs taupyti, tik retkarčiais nuo savo sąskaitos nuimdavo labai mažas sumas smulkioms išlaidoms. Klaidingai manydamas, kad sąskaitoje esančios lėšų sumos tikrinimas bankomate yra mokamas ir vengdamas įsivaizduojamų išlaidų, sąskaitos likučio pareiškėjas netikrindavo, todėl ir atsitiko taip, kad turėjo praeiti daugiau nei treji su puse metų, kad jis pastebėtų negaunantis šalpos pensijos.

2022-03-03 raštu pareiškėjas kreipėsi į Administraciją ir VSDFV Panevėžio skyrių, prašydamas paaiškinti, kodėl negauna šalpos neįgalumo pensijos, ir išmokėti ją už visus laikotarpius, kuriais turėjo teisę ją gauti. Administracija jam atsakė 2022-03-16 raštu Nr. 19-685 (4.5) (toliau – 2022-03-16 Raštas), kuriame nurodė, kad nuo 2018-07-01 pensija pareiškėjui nemokama, nes jis

2018-06-13 pasibaigus paskutiniams darbo santykiams, nepateikė prašymo atnaujinti jos mokėjimą. VSDFV Panevėžio skyrius rašytinio atsakymo iki šios dienos pareiškėjui nepateikė, tačiau 2022-03-01 sprendimu Nr. VPE_SP1E-4803 (toliau – 2022-03-01 Sprendimas) paskyrė 143 Eur / mėn. dydžio šalpos neįgalumo pensiją už laikotarpį nuo 2021-08-28 (šešis paskutinius mėnesius) iki 2050-03-21 (numatomas senatvės pensijos amžius).

ŠPĮ 16 str. 1 d. (Šalpos išmokos skiriamos ir mokamos nuo teisės gauti šalpos išmoką atsiradimo dienos, tačiau ne daugiau kaip už 6 mėnesius iki prašymo skirti šalpos išmoką gavimo šalpos išmokas mokančioje įstaigoje dienos.) turėtų būti aiškinama kaip nukreipta prieš asmenis, kurie nors materialia prasme ir turi teisę į šalpos išmoką, tačiau dėl aplaidumo ar kt. subjektyvių priežasčių ją nesinaudoja. Tokie asmenys, nepasirūpinę gauti šalpos išmoką daugiau nei 6 mėnesius, praranda teisę ją gauti už anksčiau buvusius laikotarpius. Nustaćius, kad šalpos išmokos gali būti išmokamos už bet kokios trukmės praėjusius laikotarpius, kai kurie jų gavėjai galėtų neribotai atidėlioti atitinkamų prašymų pateikimą. Valstybei ir savivaldybėms atsirastų teisinis netikrumas planuojant šalpos pensijoms mokėti reikalingas pinigų sumas, nes bet kada neprognozuojamai gali atsirasti pagrindas išmokėti paskiriems gavėjams per ilgą laikotarpį susikaupusias gana dideles sumas ir pan. Tačiau, ŠPĮ 16 str. 1 d. neturėtų būti nukreipta prieš tuos asmenis, kurie prašymo gauti šalpos išmoką laiku nepateikė dėl to, kad to padaryti negalėjo dėl objektyvių, nuo jų nepriklausančių priežasčių, pvz. sunkios psichinės ligos.

Įstatymas tiesiogiai nenumato galimybės teismui / administracinių ginčų komisijai pripažinti, kad asmuo skirti jam šalpos pensiją paprašė praėjus daugiau nei 6 mėnesiams nuo teisės gauti ją atsiradimo, dėl pateisinamų priežasčių. Tačiau įstatymo aiškinimas, kad asmuo, daugiau nei pusę metų nepateikęs prašymo šalpos išmokai gauti net ir dėl objektyvių priežasčių, besąlygiškai praranda teisę ją gauti už ankstesnius laikotarpius, nebūtų nei teisingas, nei protingas, nei sąžiningas. Teismas, aiškindamas teisę, taiko įvairius aiškinimo metodus ir taisykles, juos pasirinkdamas ir derindamas pagal tai, kokiam teisės akte įtvirtinta aiškintina teisės norma ar normos, atsižvelgdamas į šio teisės akto reglamentuojamų santykių sritį, poreikio aiškinti konkrečią teisės normą priežastis ir kitas svarbias aplinkybes. Teisės doktrinoje ir praktikoje pripažįstama ir taikoma nemažai skirtingų ir kartu tarpusavyje susijusių teisės aiškinimo metodų – lingvistinis (gramatinis), sisteminis, teleologinis, lyginamasis, istorinis, loginis, bendrųjų teisės principų, kt. Kokie metodai taikytini konkrečiu atveju, kaip jie derinami tarpusavyje, kaip sprendžiami jų konkurencijos klausimai ir motyvuojamos jais remiantis gautos išvados – teismo, nagrinėjančio konkrečią bylą, kurioje sprendžiamas teisės aiškinimo klausimas, kompetencijos dalykas (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011-11-02 nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-406/2011*).

Pagal Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo (toliau – ir IAGNTĮ) 20 str. 1 d. 3 p., Lietuvos administracinių ginčų komisija ir jos teritoriniai padaliniai (toliau – administracinių ginčų komisija), išnagrinėję skundą (prašymą), gali įpareigoti viešojo administravimo subjektą pašalinti padarytą pažeidimą ar įvykdyti kitą administracinių ginčų komisijos nurodymą. Koks tas „kitas“ nurodymas galėtų būti ir kada jis galėtų būti duodamas, įstatymas nedetalizuoja. Tačiau, sistemiškai aiškinant IAGNTĮ 20 str. 1 d. 2 p. ir 3 p., darytina išvada, kad administracinių ginčų komisija „kitą nurodymą“ gali duoti nesant padaryto pažeidimo. Nors įstatymas nenumato galimybės pačiai institucijai nutarti išmokėti šalpos neįgalumo pensiją asmeniui už daugiau nei 6 paskutinius mėnesius, tačiau administracinių ginčų komisija nėra suvaržyta duoti tokį nurodymą. Iš esmės tai yra vienintelis būdas, kuriuo galėtų būti apginta pareiškėjo teisė nuo pat 2018-07-01 nepertraukiamai gauti šalpos neįgalumo pensiją, nes jos pareiškėjas negalėjo įgyvendinti dėl savo psichinės sveikatos būklės – objektyvios ir nuo pareiškėjo nepriklausančios priežasties. Kokia konkrečiai yra negautos šalpos neįgalumo pensijos suma, tiksliai apskaičiuoti paliekama atsakovams.

Pareiškėjui žinoma, kad pagal IAGNTĮ 5 str. 5 d., administracinių ginčų komisija, nagrinėdama skundus žalos atlyginimo klausimų nesprenžia. Tačiau, tokio reikalavimo pareiškėjas ir nekelia, nes šalpos pensijų mokėjimas yra normali atsakovų institucijų veikla. Pensijos išmokėjimas nėra žalos atlyginimas. Taip pat, pareiškėjas neskundžia nei Administracijos 2022-03-16 Rašto, nei VSDFV Panevėžio skyriaus 2022-03-01 Sprendimo. Pačios institucijos neturėjo pagrindo pareiškėjui

išmokėti šalpos neįgalumo pensijos už daugiau nei 6 paskutinius mėnesius po atitinkamo prašymo padavimo dienos, tačiau, toks pagrindas atsirastų, jeigu administracinių ginčų komisija tenkintų šį skundą – duotų nurodymą šią pensiją išmokėti (b. l. 1-2, 47).

Atsakovė Panevėžio miesto savivaldybės administracija atsiliepiu į skundą prašo pareiškėjo skundą atmesti kaip nepagrįstą.

Paaiškino, kad pareiškėjui, vadovaujantis jo 2013-06-25 Prašymu gauti šalpos išmoką, nuo 2013-07-01 buvo nuolat mokama šalpos pensija, kuri buvo skiriama pareiškėjo pristatomos Darbingumo lygio pažymos galiojimo laikotarpiui (Duomenys apie išmokėtas sumas Nr. 1011, Nr. 1825 ir Nr.185); Administracijai paskutinė žinoma ir pareiškėjo pateikta 2016-06-14 Darbingumo lygio pažyma DL-1 Nr. 0910210 buvo išduota 2016-06-14 – 2018-06-13 laikotarpiui; 2016-07-18 Sprendimu Nr. 16301 nuo 2016-06-14 iki 2018-06-13 buvo pratęstas šalpos pensijos mokėjimas.

Atsakovė atsiliepime nurodė, jog, vadovaujantis ŠPI 7 str. 2 d., šalpos pensijos skiriamos ir mokamos, jeigu asmenys nėra privalomai draudžiami valstybinio socialiniu draudimu pagal Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymą (toliau – VSDĮ). Pareiškėjas nuo 2017-12-27 iki 2018-05-09 dirbo, todėl laikotarpiu nuo 2018-01-01 iki 2018-05-09 Administracija šalpos pensijos nemokėjo, o pasibaigus pareiškėjo darbo santykiams, 2018-05-15 Sprendimu Nr. 24627 šalpos neįgalumo pensijos mokėjimas buvo pratęstas iki 2018-06-13, t. y. iki 2016-06-14 Darbingumo lygio pažymoje DL-1 Nr. 0910210 nustatyto laikotarpio.

Atsakovės teigimu, vadovaujantis ŠPI 16 str. 2 d., šalpos išmoka skiriama laikotarpiui, kurį šalpos išmokos gavėjas turi teisę gauti šią išmoką. Administracija privalo prieš mėnesį pranešti šalpos išmokos gavėjui apie šalpos išmokos skyrimo termino pabaigą. Pagal ŠPI 17 str. 1 d., šalpos išmokos mokėjimas nutraukiamas nuo kito mėnesio pirmos dienos po to, kai pasibaigė šalpos išmokos skyrimo terminas, ir atnaujinamas, asmeniui pateikus prašymą ir dokumentus. Vadovaujantis ŠPI 16 str. 2 d., Administracija 2018-05-15 Panešimu informavo pareiškėją apie šalpos išmokos skyrimo termino pabaigą, taip pat 2018-05-15 Pranešime buvo nurodyta, kad Šalpos išmokos mokėjimas bus pratęstas pristačius nustatytos formos Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos pažymą apie nustatytą darbingumo ar neįgalumo lygį. Šalpos pensijos mokėjimas pareiškėjui buvo nutrauktas nuo 2018-07-01 ir nepratęstas, nes pareiškėjas nepateikė prašymo dėl šalpos išmokos mokėjimo pratęsimo ir reikalingų dokumentų (Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos pažymos).

Atsiliepime į pareiškėjo skundą atsakovė taip pat paaiškino, kad nuo 2019-01-01 šalpos išmokas skiria ir moka VSDFV. Pasak atsakovės, 2022-03-03 ji gavo pareiškėjo prašymą paaikinti, kodėl nuo 2018 m. birželio mėnesio nebuvo mokama priklausanti neįgalumo pašalpa. Administracija 2022-03-16 Raštu pareiškėjui pateikė išsamų atsakymą, kuriame buvo priimtas sprendimas nepratęsti šalpos pensijos skyrimo, nes tam nėra teisinio pagrindo. Vadovaujantis ŠPI 16 str. 1 d., šalpos išmokos skiriamos ir mokamos nuo teisės gauti šalpos išmoką atsiradimo dienos, tačiau ne daugiau kaip už 6 mėnesius iki prašymo skirti šalpos išmoką gavimo šalpos išmokas mokančioje įstaigoje dienos, todėl atsižvelgiant į tai, kad nuo 2019-01-01 šalpos išmokas skiria ir moka VSDFV, vadovaujantis ŠPI 16 str. 1 d. VSDFV Panevėžio skyriaus 2022-03-01 Sprendimu pareiškėjui buvo skirta šalpos išmoka nuo 2021-08-28 iki 2050-03-31.

Atsakovės teigimu, atsižvelgiant į aukščiau išdėstytas faktines aplinkybes ir reglamentuojančius teisės aktus, atsakovų veiksmai ir priimti sprendimai buvo priimti teisėtai ir pagrįstai, pagrįstai įvertinus faktines aplinkybes, nurodant teisinį pagrindą, todėl pagrindo tenkinti pareiškėjo skundo nėra. Atsakovai yra viešojo administravimo subjektai, kurie privalo veikti tik ŠPI jiems suteiktų įgaliojimų ribose, o veikimas *ultra vires* yra pagrindas viešojo administravimo sprendimą pripažinti neteisėtu; teisės aktuose yra įtvirtintas imperatyvus atsakovų elgesio modelis (ŠPI 16 str. 1 d.), todėl, atsakovės manymu, atsižvelgiant į aukščiau išdėstytus motyvus ir paaikškinimus, akivaizdu, kad atsakovų priimti sprendimai ir atlikti veiksmai yra teisėti (b. l. 74-76).

Atsakovas Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Panevėžio skyrius atsiliepiu į skundą, vadovaudamasis IAGNTĮ 20 str. 2 d. 1 p., Komisijos prašo bylą pagal pareiškėjo skundą dėl VSDFV Panevėžio skyriaus įpareigojimo išmokėti pareiškėjui šalpos pensiją už laikotarpį nuo 2019-01-01 iki 2021-08-27 nutraukti, kadangi byla nepriskirtina administracinių ginčų komisijos kompetencijai.

Paaiškino, kad šalpos neįgalumo pensijos skiriamos ir mokamos vadovaujantis ŠPI bei Šalpos išmokų skyrimo ir mokėjimo nuostatais, vadovaujantis ŠPI 15 str. 1 d., šalpos išmokas skiria ir moka VSDFV įgaliota (įgaliotos) Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaiga (įstaigos), o administracinių ginčų komisijos sudarymo tvarką ir kompetenciją nustato IAGNTI. Vadovaujantis IAGNTI, administracinių ginčų komisija gali priimti vieną iš šio įstatymo 20 str. nurodytų sprendimų, kai išnagrinėja jos kompetencijai priskirtą skundą (IAGNTI 5 str.). Pasak atsakovo, galiojantys teisės aktai nenumato administracinių ginčų komisijos kompetencijos priimti sprendimus dėl šalpos išmokų skyrimo, mokėjimo ar priimti sprendimus, įpareigojančius VSDFV teritorinių skyrių išmokėti šalpos išmokas.

Atsakovas atsiliepime į pareiškėjo skundą nurodė, jog VSDFV Panevėžio skyriuje 2022-02-28 gavus pareiškėjo prašymą dėl Šalpos neįgalumo pensijos skyrimo, vadovaujantis ŠPI 16 str. 1 d., VSDFV Panevėžio skyriaus 2022-03-01 Sprendimu pareiškėjui buvo paskirta šalpos neįgalumo pensija nuo 2021-08-28, o įvertinus naujai gautus dokumentus iš Administracijos Socialinių reikalų skyriaus bei atsižvelgus į tai, kad teisės gauti šalpos neįgalumo pensijos pareiškėjas nebuvo praradęs, vadovaujantis ŠPI 15 str. 16 d., VSDFV Panevėžio skyriaus 2022-07-27 sprendimu Nr. VPE_SP1E-120479 (toliau – 2022-07-27 Sprendimas), šalpos neįgalumo pensija pareiškėjui paskirta nuo 2021-02-28, tai yra už 12 mėnesių iki tos dienos, kai pirmą kartą buvo gautas prašymas dėl šalpos neįgalumo pensijos, todėl pagrindo priimti sprendimą dėl šalpos išmokos mokėjimo už ilgesnį laikotarpį nėra, kadangi galiojantys teisės aktai to nenumato. Pasak atsakovo, pažymėtina ir tai, kad 2022-07-27 Sprendimu buvo panaikintas VSDFV Panevėžio skyriaus 2022-03-01 Sprendimas, kuris minimas pareiškėjo skunde.

Atsakovas taip pat paaiškino, kad, vadovaujantis VSDI 41 str., draudėjai, apdraustieji asmenys ir kiti suinteresuoti asmenys turi teisę apskųsti VSDFV teritorinių skyrių sprendimus ir veiksmus (neveikimą) VSDF, tuo tarpu, pareiškėjas skundu neprašo panaikinti konkretaus VSDFV Panevėžio skyriaus sprendimo, jokių VSDFV teritorinio skyriaus veiksmų VSDFV neskundė, t. y. pareiškėjas nesinaudojo privaloma išankstine ginčų sprendimo ne teismo tvarka. Pasak atsakovo, pažymėtina ir tai, kad tiek pareiškėjo skunde Komisijai, tiek Panevėžio antrinės teisinės pagalbos advokatų kontoros 2023-01-03 rašte Nr. C-3 nurodyta, kad VSDFV Panevėžio skyriaus veiksmų, susijusių su šalpos pensijos mokėjimu, pareiškėjas neskundžia.

Atsakovo teigimu, atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta atsiliepime į pareiškėjo skundą, galiojanti teisinė reguliavimą bei formuojamą teismų praktiką panašaus pobūdžio bylose, konstatuotina, kad VSDFV Panevėžio skyrius veikia tik tokiose ribose, kurias jam suteikia teisės aktai, todėl jo veiksmai, susiję su šalpos pensijos mokėjimu pareiškėjui, atitinka teisės aktų reikalavimus ir yra teisėti, pareiškėjo skundo nagrinėjimas atsakovo VSDFV Panevėžio skyriaus atžvilgiu, kuriuo prašoma įpareigoti VSDFV Panevėžio skyrių išmokėti šalpos pensiją už laikotarpį nuo 2019-01-01 iki 2021-08-27, nepriskirtinas administracinių ginčų komisijos kompetencijai, yra nepagrįstas ir jo tenkinti nėra teisinio pagrindo (b. l. 64-66).

Skundas atmestinas.

Nagrinėjamoje byloje ginčas kilo dėl pareiškėjo pareikšto reikalavimo įpareigoti Panevėžio miesto savivaldybės administraciją išmokėti pareiškėjui šalpos pensiją už laikotarpį nuo 2018-07-01 iki 2018-12-31 bei įpareigoti Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Panevėžio skyrių išmokėti pareiškėjui šalpos pensiją už laikotarpį nuo 2019-01-01 iki 2021-08-27.

Bylos rašytiniais duomenimis nustatyta, kad 2016-06-14 Darbingumo lygio pažymoje DL-1 Nr. 0910210 nurodyta, jog pakartotinai įvertinus pareiškėjo darbingumo lygį, jam nustatytas darbingumo lygis – 35 procentai, nuo 2016-06-14 iki 2018-06-13 (b. l. 83).

Administracijos Socialinės paramos skyriui pareiškėjas pateikė 2013-06-25 prašymą gauti šalpos išmoką, kuriuo prašė skirti jam šalpos pensiją ir išmoką mokėti banke (b. l. 77-79).

Pareiškėjui nuo 2013-02-01 iki 2015-01-01, nuo 2015-02-01 iki 2017-01-01, nuo 2017-02-01 iki 2018-01-01 ir nuo 2018-06-01 iki 2018-07-01 buvo išmokėtos Administracijos Socialinių reikalų skyriaus pažymose nurodytos sumos (b. l. 80-82).

Administracijos Socialinių reikalų skyrius 2018-05-15 pranešimu, adresuotu pareiškėjui, informavo, kad 2018-07-01 baigiasi pareiškėjui paskirtos pensijos (kompensacijos) mokėjimo terminas; šalpos išmokos mokėjimo pratęsimui reikalinga Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos pažyma apie nustatytą neįgalumo ar darbingumo lygį bei prašoma darbingumo lygio pažymą pristatyti į Administracijos Socialinių reikalų skyrių, Laisvės a. 20, Panevėžys, 114 kab., tel. 50 12 78. Taip at šiame pranešime nurodė, jog naujo dokumento duomenys reikalingi šalpos išmokos mokėjimo pratęsimui (b. l. 86).

2018-06-07 Darbingumo lygio pažymoje DL-1 Nr. 1407 nurodyta, jog pakartotinai įvertinus pareiškėjo darbingumo lygį, jam nustatytas nuo 2018-06-07 iki 2050-03-22 (iki senatvės pensijos sukakties dienos) darbingumas – iš dalies darbingas, netektas darbingumas – 65 procentai (b. l. 3).

Pareiškėjas Administracijai pateikė 2022-03-03 prašymą (toliau – 2022-03-03 Prašymas Nr. 1), kuriame nurodė, jog remiantis 2018-06-07 darbingumo lygio pažyma paskutinį kartą jam buvo nustatytas 35 proc. darbingumo lygis iki 2050-03-22 (senatvės pensijos sukakties dienos); Administracija iki 2018 m. birželio mėnesio mokėjo neįgalumo pašalpą apie 100 Eur; 2022 m. kovo mėnesį pareiškėjas pastebėjo, kad jo kortelės sąskaitoje nėra pinigų, nes jis pinigus taupė kortelės sąskaitoje, kurios nuolat netikrindavo, tik esant reikalui, kai reikėdavo pinigų išlaidoms, nusiimdavo; pastebėjęs, kad pinigų nėra, išsiaiškino, kad nėra pervesta į sąskaitą neįgalumo pašalpa nuo 2018 m. birželio mėnesio. Taip pat šiuo 2022-03-03 Prašymu Nr. 1 pareiškėjas prašė paaiškinti, kodėl jam nuo 2018 m. birželio mėnesio nebuvo mokama jam priklausanti gauti neįgalumo pašalpa ir paskaičiavus susidariusią neišmokėtos neįgalumo pašalpos skolą nuo 2018 metų birželio mėnesio iki dabar išmokėti į pareiškėjo sąskaitą banke bei nurodė, jog apie pašalpos nemokėjimą jis nebuvo informotas nei žodžiu, nei raštu, o apie priimtus sprendimus prašė jį informuoti raštu teisės aktų nustatyta tvarka. Prie 2022-03-03 Prašymo Nr. 1 buvo pridėtos Darbingumo lygio nustatymo pažymų kopijos – 3 lapai (b. l. 7).

Atsakydama į pareiškėjo 2022-03-03 Prašymą Nr. 1, Administracija 2022-03-16 Raštu informavo, kad, vadovaujantis ŠPI 7 str. 3 d., šalpos pensijos skiriamos ir mokamos, jeigu asmenys nėra privalomai draudžiami valstybiniu socialiniu draudimu pagal VSDI; pareiškėjas nuo 2017-12-27 iki 2018-05-09 dirbo, todėl laikotarpiu nuo 2018-01-01 iki 2018-05-09 Administracijos Socialinių reikalų skyriuje šalpos neįgalumo pensija nemokėta; vadovaujantis ŠPI 16 str. 2 d., šalpos išmoka skiriama laikotarpiui, kurį šalpos išmokos gavėjas turi teisę gauti šią išmoką; Administracija privalo prieš mėnesį pranešti šalpos išmokos gavėjui apie šalpos išmokos skyrimo termino pabaigą; vadovaujantis ŠPI 17 str. 1 d., šalpos išmokos mokėjimas nutraukiamas nuo kito mėnesio pirmos dienos po to, kai pasibaigė šalpos išmokos skyrimo terminas, ir atnaujinamas, asmeniui pateikus prašymą ir dokumentus; NDNT informacinės sistemos duomenų bazės išrašė nurodyta, kad pareiškėjui buvo nustatytas 35 proc. darbingumas nuo 2016-06-14 iki 2018-06-13, todėl šalpos pensija buvo mokėta iki 2018-06-30 imtinai po 118,30 Eur; pensijos mokėjimas nutrauktas nuo 2018-07-01 ir nepratęstas, nes pareiškėjas nepateikė prašymo dėl šalpos išmokos mokėjimo pratęsimu, nors 2018-05-15 jam buvo išsiųstas pranešimas apie paskirtos šalpos pensijos mokėjimo termino pasibaigimą. Taip pat šiuo 2022-03-16 Raštu papildomai informuojama, kad nuo 2019-01-01 šalpos išmokas skiria ir moka VSDFV; apgailestaujama, tačiau atsižvelgiant į išdėstytą, atnaujinti pareiškėjui šalpos pensijos mokėjimo nuo 2018-07-01 nėra teisinio pagrindo bei nurodoma šio 2022-03-16 Rašto apskundimo tvarka (b. l. 9-10).

Komisijai paduoto skundo pirmuoju reikalavimu pareiškėjas Komisijos prašo įpareigoti Administraciją išmokėti jam šalpos pensiją už laikotarpį nuo 2018-07-01 iki 2018-12-31 (b. l. 1-2).

Taip pat nagrinėjamos bylos rašytiniais duomenimis nustatyta, kad VSDFV Panevėžio skyriaus 2022-03-01 Sprendimu, vadovaujantis ŠPI bei Šalpos išmokų skyrimo ir mokėjimo nuostatais, nuspręsta skirti pareiškėjui 143 Eur šalpos neįgalumo pensiją nuo 2021-08-28 iki 2050-03-31. Šiame 2022-03-01 Sprendime nurodyta, jog šį sprendimą per 6 mėnesius nuo tos dienos, kurią apie jį pareiškėjas sužinojo ar turėjo sužinoti, gali apskusti VSDFV (b. l. 5).

Pareiškėjas VSDFV Panevėžio skyriui pateikė 2022-03-03 prašymą (toliau – 2022-03-03 Prašymas Nr. 2), kuriame nurodė, jog remiantis 2018-06-07 darbingumo lygio pažyma paskutinį kartą jam buvo nustatytas 35 proc. darbingumo lygis iki 2050-03-22 (senatvės pensijos sukakties dienos);

Administracija iki 2018 m. birželio mėnesio mokėjo jam neįgalumo pašalpą apie 100 Eur; 2018 metų birželio mėnesį išmokos mokėjimas buvo perduotas VSDFV; 2022 m. kovo mėnesį pareiškėjas pastebėjo, kad jo kortelės sąskaitoje nėra pinigų, nes jis pinigus taupė kortelės sąskaitoje, kurios nuolat netikrindavo, tik esant reikalui, kai reikėdavo pinigų išlaidoms, nusiimdavo; pastebėjęs, kad pinigų nėra, išsiaiškino, kad nėra pervesta į sąskaitą neįgalumo pašalpa nuo 2018 m. birželio mėnesio. Taip pat šiuo 2022-03-03 Prašymu Nr. 2 pareiškėjas prašė paaiškinti, kodėl nuo 2018 m. birželio mėnesio nebuvo mokama jam priklausanti gauti neįgalumo pašalpa ir paskaičiavus susidariusią neišmokėtą neįgalumo pašalpos skolą nuo 2018 m. birželio mėnesio iki dabar, prašė išmokėti jį jam priklausančią sąskaitą banke bei nurodė, jog apie pašalpos nemokėjimą jis nebuvo informuotas nei žodžiu, nei raštu, o apie priimtus sprendimus prašė jį informuoti raštu teisės aktų nustatyta tvarka. Prie 2022-03-03 Prašymo Nr. 2 buvo pridėtos Darbingumo lygio nustatymo pažymų kopijos – 3 lapai (b. l. 8).

VSDFV Panevėžio skyriaus 2022-03-27 Sprendimu, vadovaujantis ŠPI bei Šalpos išmokų skyrimo ir mokėjimo nuostatais, nuspręsta pratęsti pareiškėjui 143 Eur šalpos neįgalumo pensijos skyrimo terminą nuo 2021-02-28 iki 2050-03-31, o 2022-03-01 Sprendimą laikyti negaliojančiu. Taip pat šiame 2022-03-27 Sprendime nurodyta, jog šį sprendimą per 6 mėnesius nuo tos dienos, kurią apie jį pareiškėjas sužinojo ar turėjo sužinoti, gali apskųsti VSDFV (b. l. 67-68).

Komisijai paduoto skundo antruoju reikalavimu pareiškėjas Komisijos prašo įpareigoti VSDFV Panevėžio skyrių išmokėti pareiškėjui šalpos pensiją už laikotarpį nuo 2019-01-01 iki 2021-08-27 (b. l. 1-2).

Ginčo teisinius santykius reglamentuoja Lietuvos Respublikos šalpos pensijų įstatymas ir Šalpos išmokų skyrimo ir mokėjimo nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2018-12-27 įsakymu Nr. A1-759 (toliau – Nuostatai). ŠPI nustato šalpos pensijų rūšis, šių pensijų finansavimo šaltinį, teisę į šalpos pensijas turinčius asmenis, šių pensijų skyrimo ir mokėjimo sąlygas bei tvarką. Šio įstatymo tikslas – nustatyti mėnesines pinigines išmokas, užtikrinančias minimalias pajamas asmenims, atitinkantiems šiame įstatyme nustatytas sąlygas neįgalumo, netekto darbingumo ir senatvės atvejais, taip pat mėnesines pinigines išmokas mirusiojo vaikams (įvaikiams) (ŠPI 1 str. 1 d.). Nuostatai reglamentuoja kreipimosi dėl ŠPI nustatytų šalpos išmokų skyrimo ir mokėjimo, šalpos išmokų skyrimo ir mokėjimo tvarką.

ŠPI 3 str. yra nustatytos šios šalpos pensijų rūšys: 1) šalpos neįgalumo pensijos; 2) šalpos senatvės pensijos; 3) šalpos našlaičių pensijos.

Lietuvos Respublikos šalpos pensijų įstatymo Nr. I-675 1, 4, 7, 15, 16, 24 straipsnių pakeitimo ir 17, 18 straipsnių pripažinimo netekusiais galios 2017-12-12 įstatymu Nr. XIII-882 nustatyta, kad: 2018-12-31 savivaldybių administracijų paskirtas šalpos išmokas nuo 2019-01-01 moka Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos įgaliota Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaiga (įstaigos); 2019-01-01 sprendimus dėl iki 2018-12-31 savivaldybių administracijoms pateiktų prašymų, kai sprendimai nepriimti, priima Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos įgaliota Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaiga (įstaigos).

ŠPI 16 str. 1 d. nustato, kad šalpos išmokos skiriamos ir mokamos nuo teisės gauti šalpos išmoką atsiradimo dienos, tačiau ne daugiau kaip už 6 mėnesius iki prašymo skirti šalpos išmoką gavimo šalpos išmokas mokančioje įstaigoje dienos. Pagal ŠPI 16 str. 2 d. nuostatą, šalpos išmoka skiriama laikotarpiui, kurį šalpos išmokos gavėjas turi teisę gauti šią išmoką. Šalpos išmokas mokanti įstaiga privalo prieš mėnesį pranešti šalpos išmokos gavėjui apie šalpos išmokos skyrimo termino pabaigą. ŠPI 15 str. 16 d. numato, kad pasibaigus šalpos išmokos skyrimo laikotarpiui, šalpos išmokos mokėjimas nutraukiamas nuo kito mėnesio pirmos dienos po to, kai pasibaigė šalpos išmokos skyrimo laikotarpis. Jeigu asmens teisė gauti šalpos išmoką išlieka, bet prašymą pratęsti šios išmokos mokėjimą asmuo pateikia po to, kai šalpos išmokos mokėjimas jau nutrauktas, šalpos išmokos mokėjimas atnaujinamas ir šalpos išmoka išmokama už praėjusį laikotarpį, bet ne daugiau kaip už 12 mėnesių nuo tos dienos, kai buvo pateikti prašymas pratęsti šalpos išmokos mokėjimą ir reikiami dokumentai.

Nagrinėjama atveju byloje nėra ginčo dėl faktinių aplinkybių, kad pareiškėjas prašo Komisijos įpareigoti atsakovus skirti šalpos pensiją po to, kai šalpos išmokos mokėjimas jau buvo nutrauktas pareiškėjui 2018-06-13 pasibaigus paskutiniams darbo santykiams nepateikus prašymo atnaujinti jos mokėjimą ir, kad VSDFV Panevėžio skyrius priėmė 2022-03-27 Sprendimą, kuriuo nusprendė pratęsti pareiškėjui 143 Eur šalpos neįgalumo pensijos skyrimo terminą nuo 2021-02-28 iki 2050-03-31. Komisijai paduotame skunde pareiškėjas nurodė, taip pat ir Komisijos posėdyje jo atstovas patvirtino, jog pareiškėjas neskundžia Administracijos 2022-03-16 Rašto, nei VSDFV Panevėžio skyriaus 2022-03-01 Sprendimo bei VSDFV Panevėžio skyriaus 2022-03-27 Sprendimo, kuriuo nuspręsta pratęsti pareiškėjui 143 Eur šalpos neįgalumo pensijos skyrimo terminą nuo 2021-02-28 iki 2050-03-31, nes pačios institucijos neturėjo pagrindo pareiškėjui išmokėti šalpos neįgalumo pensijos už daugiau nei 6 paskutinius mėnesius po atitinkamo prašymo padavimo dienos, tačiau toks pagrindas atsirastų, jeigu Komisija tenkintų šį skundą – duotų nurodymą šią pensiją išmokėti. Pareiškėjo teigimu, iš esmės tai yra vienintelis būdas, kuriuo galėtų būti apginta pareiškėjo teisė nuo pat 2018-07-01 nepertraukiamai gauti šalpos neįgalumo pensiją, nes, kaip kad nurodo pareiškėjas, jos pareiškėjas negalėjo įgyvendinti dėl savo psichinės sveikatos būklės – objektyvios ir nuo pareiškėjo nepriklausančios priežasties.

Byloje nagrinėjamas ginčas yra kilęs viešosios teisės normų reglamentuojamų teisinių santykių srityje. Nurodytų teisinių santykių srityje galioja imperatyvus teisinio reguliavimo metodas, reiškiantis, jog viešųjų teisinių santykių subjektų veikla yra griežtai reglamentuota teisės normų, jų teisės ir pareigos aiškiai apibrėžtos, o veiklos pasirinkimo laisvės paprastai nėra. Išanalizavus aukščiau nurodytas ŠPI ir Nuostatų teisės normas, daroma išvada, kad šiuose teisės aktuose yra nustatytos šalpos pensijų rūšys, šių pensijų finansavimo šaltinis, teisę į šalpos pensijas turintys asmenys, šių pensijų skyrimo ir mokėjimo sąlygos bei tvarka, tačiau iš ŠPI ir Nuostatų matoma, kad nei ŠPI, nei Nuostatai nenumato jokių išimtinių sąlygų, kurioms esant, Komisija turėtų galimybę vertinti ir pripažinti, kad asmuo skirti jam šalpos pensiją paprašė praėjus daugiau nei 6 mėnesiams nuo teisės gauti ją atsiradimo, dėl pateisinamų priežasčių. Įskaitant ir tai, kad pareiškėjas teisę gauti šalpos pensiją, praėjus ŠPI ir Nuostatų nereglamentuojamam terminui, turėtų nurodytų teisės aktu nustatyta tvarka. ŠPI 16 str. 1 d. imperatyviai nustato, kad šalpos išmokos skiriamos ir mokamos nuo teisės gauti šalpos išmoką atsiradimo dienos, tačiau ne daugiau kaip už 6 mėnesius iki prašymo skirti šalpos išmoką gavimo šalpos išmokas mokančioje įstaigoje dienos. ŠPI 15 str. 16 d. taip pat imperatyviai nustato, kad pasibaigus šalpos išmokos skyrimo laikotarpiui, šalpos išmokos mokėjimas nutraukiamas nuo kito mėnesio pirmos dienos po to, kai pasibaigė šalpos išmokos skyrimo laikotarpis. Jeigu asmens teisė gauti šalpos išmoką išlieka, bet prašymą pratęsti šios išmokos mokėjimą asmuo pateikia po to, kai šalpos išmokos mokėjimas jau nutrauktas, šalpos išmokos mokėjimas atnaujinamas ir šalpos išmoka išmokama už praėjusį laikotarpį, bet ne daugiau kaip už 12 mėnesių nuo tos dienos, kai buvo pateikti prašymas pratęsti šalpos išmokos mokėjimą ir reikiami dokumentai (ŠPI 15 str. 16 d.). Šiuo atveju ŠPI nenustato ilgesių nei 6 mėnesių ir 12 mėnesių terminų, už kurį šalpos pensija galėtų būti išmokėta. Akcentuotina, kad civilinėje teisėje galioja principas „leidžiama viskas, kas neuždrausta“, tuo tarpu viešojoje teisėje (teisės sistemos dalis, reguliuojanti viešąjį administravimą) vadovaujama principu „draudžiama viskas, kas nėra tiesiogiai leidžiama“ (žr. pvz., *Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018-02-01 nutartį administracinėje byloje Nr. eA-38-492/2018*). Komisija pažymi, kad atsakovai gali elgtis tik taip, kaip leidžia įstatymas. Nagrinėjama atveju Komisija negali imperatyvių ŠPI teisės normų aiškinti plečiamai. Konstatuotina, kad atsakovai Administracija ir VSDFV Panevėžio skyrius, priimdami pareiškėjo pageidaujamus sprendimus (aiškindami ŠPI plečiamai), veiktų neteisėtai, viršydami įgaliojimus, todėl esant nurodytoms aplinkybėms, įvertinus jas patvirtinančių įrodymų visetą bei atsižvelgus į byloje nagrinėjamam ginčui reguliuoti taikomas teisės normas, Komisija neturi teisinio pagrindo įpareigoti Savivaldybės administraciją išmokėti pareiškėjui šalpos pensiją už laikotarpį nuo 2018-07-01 iki 2018-12-31 bei įpareigoti VSDFV Panevėžio skyrių išmokėti pareiškėjui šalpos pensiją už laikotarpį nuo 2019-01-01 iki 2021-08-27. Dėl nurodytų motyvų pareiškėjo skundas atmetamas kaip nepagrįstas.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo 14 str. 4 d., 19 str., 20 str. 1 d. 1 p., 22 str., Komisija

n u s p r e n d ž i a:

atmesti pareiškėjo M. G., atstovaujamo advokato I. T., skundą kaip nepagrįstą.

Sprendimą per vieną mėnesį nuo jo priėmimo bylos šalys turi teisę apskųsti Regionų apygardos administracinio teismo Panevėžio rūmams Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Komisijos posėdžio pirmininkė

Vesta Šliogerytė

Komisijos narės

Jurga Mažuknienė

Asta Povilonienė